BÆRUM KOMMUNE
BY- OG OMRÅDEUTVIKLING

(Forslag til) Planprogram for Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023-40

05.12.2022
Revidert i henhold til vedtak i Formannskapet 12.02.2023, sak 026/23

Journalpostnr: 23/47494
Dokumentnr.: 6245821
(før oppretting i henhold til vedtak: 6111108)

Plannavn	Kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap 2023-40
Arkivsak ID	22/18422
Plan ID	2022015
Formål/Hensikt	Planen skal danne et kunnskapsgrunnlag og være et saksbehandlingsverktøy. Planens tilhørende handlingsplan skal danne grunnlag for kommunens prioriteringer innenfor arbeidet knyttet til sikring og utvikling av kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap.
Planavgrensning	Planen omfatter kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap i hele kommunen.
Sammendrag	Planprogrammet beskriver rammene for arbeidet og de viktigste oppdateringer og endringer som revisjonen av kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap skal resultere i. Handlingsplanen er en av de viktigste elementene i planen, denne gir føringer for hvordan man skal jobbe videre med forvaltning av kulturminner i Bærum kommune.
Framdriftsplan	Fastsettelse av planprogram Vår -23 1.gangsbehandling av plan Sommer/høst -23 Høring/Offentlig ettersyn Høst -23 Fastsettelse av plan Vinter -23/-24
Organisering	Arbeidet er organisert som et prosjekt, ledet av Bærum kommune ved By- og områdeutvikling som har prosessansvar. Ansvaret for det faglige innholdet tilligger avdeling for kulturminnevern

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 INNLEDNING 4

1.1 MANDAT 4
1.2 FORMÅL MED PLANARBEIDET 4
1.3 OM KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMILJØ OG KULTURLANDSKAP 4
1.3.1 Kommunens rolle i forvaltning av kulturarven 5
1.4 PREMISSER FOR PLANARBEIDET 5
1.4.1 Nasjonale føringer 5
1.4.2 Regionale føringer 6
1.4.3 Lokale føringer 7

2 PLANPROSESS 8

2.1 FREMDRIFT 8
2.2 MEDVIRKNING 8

3 DAGENS SITUASJON OG UTFORDRINGER 9

3.1 TAP AV SEFRAK REGISTRERTE BYGNINGER 9

4 VIKTIGE PROBLEMSTILLINGER OG FOKUSOMRÅDER I PLANARBEIDET 10

4.1 FORHOLD TIL OVERORDNEDE MÅLSETTINGER 10
4.2 PLANENS OPPBYGGING 10
4.3 REGISTRERINGER 10
4.4 DIGITALISERING 12
4.5 HANDLINGSDELEN 12

5 OPPFØLGING AV PLANFORSLAGET 13

6 ØKONOMISKE KONSEKVENSER FOR KOMMUNEN 13

1 Innledning

1.1 Mandat

Gjeldende «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum 2010-2020», vedtatt desember 2009, har vært et viktig verktøy i kulturminneforvaltningen frem til d.d. Planens handlingsdel har ikke vært revidert de seneste 12 årene, og er mer eller mindre fullført.

Kunnskapsgrunnlaget og planens struktur, innhold og begrepsbruk bør oppdateres, og behovet for en ajourført kommunedelplan for kulturmiljøer i Bærum er nå betydelig.

Kommunedelplanen inngår i et planhierarki hvor kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er førende for videre planer og strategier. KDP for kulturminner, kulturmiljø og landskap bør oppdateres mht. hvordan forvaltning av kulturarven skal bidra til kommunens overordnede mål for samfunnsutviklingen, vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel (vedtatt 23.06.21). Det er i tillegg behov for en oppdatering og opprydding av innhold, den tematiske oppbyggingen av planen samt oppdatering av begrepsbruk for samsvar mot nasjonale føringer. Det er også en ambisjon at planen skal bidra til tydeligere føringer i form av veiledninger og videreføre arbeidet med verdisetting av kulturminner.

1.2 Formål med planarbeidet

Formålet med planen å gi en oversikt over kjente kulturminner og kulturhistoriske verdier, vise tydelig hvordan forvaltning av kulturminner, -miljø og -landskap kan bidra til bedre måloppnåelse med hensyn til overordnede mål, og utarbeide en handlingsplan for prioriterte kulturminner og kulturmiljøer.

Planen skal danne et grunnlag for vurdering av behov for konsekvensutredninger i plansaker, definisjon/etablering og konkretisering av hensynssoner, utforming av generelle bestemmelser i kommuneplanens arealdel og reguleringsarbeid, samt være fundamentet for en bærekraftig forvaltning og formidling av Bærums kulturarv. Kulturarvens viktige rolle i klima-/miljødebatten inn mot det grønne skiftet mot en mer sirkulærøkonomi skal belyses i dette planarbeidet.

Planen skal videre skape og bygge opp under større forutsigbarhet i saker der kulturmiljøer blir berørt og har som mål å være et bidrag til et godt samarbeid mellom ulike sektorer innad i kommunen, offentlige etater, næringslivet, private eiere og foreninger/organisasjoner.
Planen baserer seg på erfaringer fra gjeldende «kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum», registreringer og annen muntlig og skriftlig informasjon. Oppdatering av eksisterende kartlegginger vil suppleres med nye registreringer og innarbeides i planen. Oppdatert kunnskap vil legges til grunn for oppdatert lister (verdisetting) over de mest verdifulle kulturmiljøene i Bærum. Verdivurderingen skal synliggjøres og kartfestes. Prioritering og kartfesting er en forutsetning for at intensjonene til planen fremstår som tydelig og klart lesbar.

1.3 Om kommunedelplan for kulturmiljø og kulturlandskap

Kommunedelplan for kulturmiljø og kulturlandskap er en tematisk kommunedelplan, i tråd med plan- og bygningsloven § 11-1, og følger prosessreglene etter nevnt lovverk.
Kommunedelplanen for Bærums kulturmiljøer og kulturlandskaper vil bare være juridisk bindende i den grad registreringene den inneholder er videreført i kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner med markeringer i plankart og tilhørende bestemmelser.

En kulturminneplan er kommunen sin oversikt over viktige kulturminner og kulturmiljøer og inneholder en plan for forvaltningen av disse. Planen gir kunnskap om fortida og avklarer hvilke kulturminner en vil ta vare på i framtida (og på hvilken måte).
Kulturminner og kulturmiljøer kan være tema for en egen kommunedelplan utarbeidet etter plan- og bygningslovens regler. Gjennom arbeidet med planen velger kommunen ut verneverdige kulturminner og kulturmiljøer, samt prioriterer virkemidler og tiltak for disse. Planen skal ha en handlingsdel med tiltak som revideres årlig og koples til kommunens økonomiplan (jf. plan- og bygningsloven § 11.2). (Riksantikvaren.no)

Plan- og bygningsloven stiller krav om planprogram for alle regionale planer og kommuneplaner. Planprogrammet skal avklare hvordan arbeidet med en kulturminneplan skal organiseres, omfanget og innholdet i planen og medvirkning.

1.3.1 Kommunens rolle i forvaltning av kulturarven

Riksantikvaren og fylkeskommunen har ansvar for vern av fredete kulturmiljøer etter Kulturminneloven. Kommunen har ansvar for vern etter plan- og bygningsloven, samt forvaltning av verneverdige bygninger som ikke har et formelt vern etter nevnte lovverk.

Antallet vernede kulturmiljøer etter plan- og bygningsloven er langt høyere enn antallet som er fredet etter Kulturminneloven. Kommunen har derfor en svært viktig rolle i arbeidet om forvaltningen av vår felles kulturarv for ettertiden.

De viktigste verktøyene i dette arbeidet er

1) Kommuneplanens arealdel
2) Reguleringsplaner
3) Tematisk kommunedelplan

Kommunen som bygningsmyndighet har ansvar for å behandle søknader om tiltak som kan berøre verneverdier i kulturlandskap og kulturmiljøer. I Bærum kommune blir slike søknader forelagt avdeling for Kulturminnevern for uttalelse.

Kommunen har også et formidlingsansvar med tanke på å opplyse innbyggere om kommunens kulturarv. Dette gjøres fortrinnsvis gjennom navnesaker, skiltprosjekter og gjennom skoleverket i samarbeid med «Den kulturelle skolesekken» Samarbeid med lokalt historielag og fortidsminneforeninger er også en del av formidlingsarbeidet.

1.4 Premisser for planarbeidet

1.4.1 Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging understreker at kulturminner og kulturmiljøer er viktig for identitet og tilknytning, og er en viktig ressurs for næringsutvikling. De viktigste årsakene til tap eller svekking av kulturminneverdiene er økende utbyggingspress og manglende bruk av bygningsmiljøer, som følge av nedleggelser i tradisjonell industri og gårdsdrift. Det forventes at kommunen identifiserer, verdsetter og forvalter verneverdige kulturminner i tråd med nasjonale mål, og ivaretar disse i kommunale planer. Videre forventes det at tilgjengelig kunnskap tas i bruk og at de samlede virkningene synliggjøres og tas hensyn til. Det forventes også at arkitektur, kulturminner, landskapsverdier, vann og grønne elementer tas i bruk som ressurser i samfunnsutviklingen.
Regjeringens mål for kulturminnepolitikken er at *«Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal tas vare på som bruksressurser og grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Et*

representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljø som dokumenterer geografisk, sosial, etnisk, næringsmessig og tidsmessig bredde, skal gis varig vern gjennom freding».

NOU 2002: 1 «fortid former framtid –utfordringer i en ny kulturminnepolitikk»

Kulturminner og kulturmiljø er en ressurs i seg selv. Kulturminner og kulturminnepolitikken er et ledd i en større samfunnsmessig sammenheng.

St.meld.nr.16 (2019-2020) «Nye mål i kulturmiljøpolitikken - Engasjement, bærekraft og mangfold»

Det er viktig og nødvendig at forvaltningen av kulturmiljø ses i sammenheng med og er en integrert del av den øvrige klima- og miljøforvaltningen. Denne koblingen er også blitt aktualisert gjennom klimaendringenes effekt på kulturmiljøet. Samtidig kan bevaring av kulturmiljø bidra til reduksjon av klimagassutslipp og til den sirkulære økonomien.

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Formål: (…) Retningslinjene skal bidra til at det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsonen og at unødvendig bygging langs sjøen unngås, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-8. (…).

Askeladden

Askeladden er Riksantikvarens offisielle database over freda kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Databasen omfatter arkeologiske kulturminner som er automatisk fredet, eller som krever videre undersøkelser før fredningsstatus kan fastsettes (uavklart vernestatus), nyere tids kulturminner som er fredet, midlertidig fredet, vernet etter plan- og bygningsloven eller ansett som verneverdige. Askeladden er et viktig verktøy for bl.a. kulturminneforvaltningen.

Riksantikvarens register over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)

Riksantikvaren utarbeider et register over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Dette vil være et verktøy for kommunene slik at de kan ivareta viktige landskapsverdier i sin planlegging. I Bærum er Tanumplatået med Hornimarka ført inn i KULA-registeret.

1.4.2 Regionale føringer

Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus (25.11.2019)

Følgende hovedmål og delmål videreføres fra fylkes-delplan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus Spor for framtiden (2007-2018):
HOVEDMÅL:

- Ta vare på og bruke kulturminner som en positiv ressurs i Akershus, og derigjennom bidra til økt kulturforståelse, identitet og tilhørighet, trivsel og verdiskaping.

DELMÅL:

- Bevare et utvalg av kulturminner, kultur-miljøer og kulturlandskap som gjenspeiler mangfoldet og særpreget ved kulturhistorien i Akershus.
- Innhente, skape og formidle kunnskap om kulturarven og gjennom dette øke forståelsen for dens betydning i samfunnet.
- Forvalte kulturminner, kulturmiljøer og kultur-landskap som en integrert del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Om klima og miljø heter det seg her at; «Et varmere og fuktigere klima vil by på utfordringer for kulturminnene. Fuktskader, korrosjon, råte og flomskader vil øke behovet for vedlikehold av bygninger. Klimaendringene kan også bidra til at arkeologiske kulturminner brytes ned

raskere. Det er en viktig oppgave å redusere risikoen for skader på kulturminnene fra plutselige hendelser som stormflo, flom, ekstremvær, brann og ras. Det er behov for å styrke kompetansen, og vi har behov for oversikter over truede kulturminner».

1.4.3 Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2040

Ny samfunnsdel ble vedtatt 23.06.2021, og legger FN's bærekraftsmål til grunn for kommunens utvikling. Planen har tre satsningsområder; klima og miljø, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft. Alle underliggende planer skal følge opp denne planen med konkretisering, prioritering og tiltak for utviklingen av Bærumssamfunnet.

Planens fire hovedmål er fulgt opp med undermål og strategier, hvorav mål og strategier knyttet til klima og miljø samt identitet og bokvaliteter er spesielt relevante for dette planarbeidet. Blant annet følgende av planens hovedmål;

Bærumssamfunnet er klima og miljøklokt
med følgende undermål og strategier;
Bærum er et lavutslippssamfunn, hvor det er lett å leve klima og miljøvennlig
Derfor skal vi:

- *Være en foregangskommune på sirkulærøkonomi*
- *Redusere klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy*
- *Legge til rette for at alle kan endre atferd og forbruksmønster, blant annet gjennom deling og gjenbruk*

Bærum kommune er handlekraftig og innovativ
med følgende undermål og strategier;
Bærum kommune er en klimaklok og miljøbevisst organisasjon og samfunnsaktør
Derfor skal vi:

- *Bygge mindre ved å gjenbruke og ha fleksible bygg som er tilrettelagt for sambruk og flerbruk*
- *Jobbe aktivt med å redusere egne utslipp og energibruk*
- *Føre klimaregnskap og klimabudsjett for å nå våre mål*

Den langsiktige arealstrategien har følgende relevante strategier;

- *Ta vare på og styrke Bærums særpreg med grønne landskaper og småhus utenfor sentrumsområder og knutepunkt*
- *Sikre stedlige kvaliteter ved å ta vare på kulturminner og -miljø*
- *Stille krav om og ta i bruk arkitektur og kunst som identitetsbyggende elementer*
- *Bruke kommunens formålsbygg som virkemiddel for å fremme ønsket stedsutvikling og arkitektonisk kvalitet*

I arbeidet med *Kommunedelplan for Kulturmiljø og kulturlandskap* skal dette hensynet vektlegges og videreføres.

Kommuneplanens arealdel 2022-2042

Kommuneplanens arealdel er under revisjon, og på høring i perioden 12.10-05.12.2022. Revidert arealdel bygger videre på og konkretiserer en rekke av målene og strategiene i samfunnsdelen. I arealdelen er kulturminner og -miljø løftet frem i planen gjennom bruk av temakart, hensynssoner med tilhørende bestemmelser; gjennom plankrav og kvalitetskrav, samt krav knyttet konkret til temakartet. Ved utarbeidelse av temakartet ble gjennomførte

verdisettinger av kulturminner (SEFRAK-objekter) innarbeidet. Dette arbeidet vil videreføres i arbeid med *kommunedelplan for kulturmiljø og kulturlandskap*.

Klimastrategi 2030

Klimastrategien vektlegger blant annet renovering av eksisterende bygningsmasse som et satsingsområde - fremfor å rive. Gjennom satsingsområde *Fremtidsrettede boliger og bygg*, er det sagt at;
«Kommunen bygger for fremtidens behov med mer fleksible løsninger og sambruk av arealer. Rehabilitering av bygg er prioritert fremfor å rive og bygge nytt.»

Arkitekturstrategi
Det er under utarbeidelse en arkitekturstrategi for Bærum. Et fokus i strategien er «kvalitet i omgivelsene», noe som også er vektlagt i kommuneplanen. Relatert til kulturminner vektlegger strategien viktigheten av å ivareta områders mangfold, historiske spor og bebyggelse fra ulike tidsepoker som er med på å danne områders identitet. I tillegg settes det fokus på skala, proporsjoner og overganger mellom områder med ulik type bebyggelse og skala.

2 Planprosess

2.1 Fremdrift

Målsettingen er å legge frem forslag til kommunedelplan for kulturmiljø og kulturlandskap til politisk behandling i slutten av 2023/starten av 2024.

Overordnet fremdriftsplan for arbeidet:

Fastsettelse av planprogram ……	Vår -23
1.gangsbehandling av plan ……	Høst -23
Høring/Offentlig ettersyn ……	Vinter -23/24
Fastsettelse av plan ……	Vår - 24

2.2 Medvirkning

I planprosessen legges det opp til en medvirkningsprosess, der interesserte og berørte parter skal ha mulighet til å komme med innspill både før, under og etter at det ferdige plandokumentet legges ut til offentlig ettersyn.

Planprogrammet er første anledning til å komme med innspill til planens temaer og innhold. Planprogrammet skal ikke foregripe planarbeidet og ta stilling til innholdet, slik som objekters- eller områders verneverdi. Planprogrammet skal være en disposisjon for det videre planarbeidet, herunder redegjøre for bakgrunnen for planarbeidet, hvilke utredninger som skal gjøres og planarbeidets hovedretning og avgrensning.

Ved fullendt registrering og verdisetting av kulturminner 1920-1940 og Sefrak-registrerte /verdisatte bygg, vil det sendes brev til eiere av disse kulturminnene.

I høringsperioden vil det annonseres og sendes brev i tråd med lovens krav. I tillegg vil det gjennomføres medvirkningsaktiviteter, eksempelvis som:

- Åpne kontordager
- Høringsmøter
- Dialog og samhandlingsmøter med særinteresseorganisasjoner og velforeninger

Det vil også vurderes behov for å løfte planen til Regionalt planforum.

3 Dagens situasjon og utfordringer

Bærum har en svært rik kulturarv, med et stort mangfold av kulturminner fra steinalderen til vår tid. Uavhengig om du er innflytter eller født i Bærum er behovet for tilhørighet til nærmiljøet og kommunen som helhet, viktig. Et av Bærums særtrekk er småhusbebyggelsen av høy kvalitet. Bevisste oppdragsgivere og flinke arkitekter har gjort at vi finner tidlige løsninger og moderne utgaver av boligformer og boligtyper i Bærum. Alt fra herskapshus til «Egne Hjem-bebyggelsen», bokollektiver og eksperimentelle hus, er representert i Bærums bygningsarv.

Identiteten og særpreget i Bærum er i stor grad knyttet til kulturlandskap, bygningsarv og sammenhengen mellom disse - altså samspillet mellom det bebygde og ubebygde. Bærum har mange kulturhistoriske områder som over tid har bevart sin karakter og bidrar til å skape stedsidentitet. Enkelte områder, som Sandvika og Bekkestua, har som følge av fortetting likevel mistet noe av sitt kulturhistoriske særpreg.

Eplehagefortetting er heller ikke et nytt fenomen. Flere av Bærums tun og tunformasjoner har oppstått gjennom generasjonsskifter hvor en ny generasjon hadde behov for bosted og tilhørighet. Løsningen ble i mange tilfeller å skille ut nye tomter for å gi plass for en ny generasjon på stedet. I tidens løp har stadig flere eiendommer blitt fortettet med en eller flere boliger. Dette er en utvikling som i noen tilfeller har redusert de opprinnelige kvalitetene i Bærums villaområder. Disse har tradisjonelt sett vært preget av store hager og mye grønt mellom husene. Noen steder har fortettingen har tatt mindre hensyn til stedets karakter og uttrykk, og i en del av Bærums småhusområder er tålegrensen for fortetting nådd dersom man ønsker å bevare områdenes særpreg og identitet.

Bærums Verk og Høvik Verk (Veritas) er to vellykkede eksempler der gamle industrianlegg har blitt bevart gjennom ny bruk og der det også med hell er tilført nye bygninger. Kulturminnene har her medvirket til verdiskaping ved å gi bedriftene identitet knyttet til stedet. Dette er grep som vil være høyaktuelt fremover, når hensynet til klima og miljø, herunder gjenbruk/ny bruk av eksisterende bebyggelse, får større fokus.

3.1 Tap av SEFRAK registrerte bygninger

Totalt 616 SEFRAK-registrerte bygninger i Bærum har gått tapt siden de ble registrert på slutten av 1990-tallet. Dette utgjør 21 % akkumulert tap, noe som gir en årlig tapsprosent på ca. 0,75 %. Det må imidlertid presiseres at 99 av de 616 registrerte objektene var ruiner eller tufter av hus allerede på registreringstidspunktet. Holdes disse utenfor, er det akkumulerte tapet i løpet av ca. 25 år 18 %.

Bærums akkumulerte tapsandel er lavere enn andre presskommuner som er undersøkt i Riksantikvarens miljøovervåkningsprogram for verneverdige kulturminner i utvalgte kommuner. Nittedal har f.eks. en akkumulert tapsprosent 33 %, Tromsø 29 % og Sandnes hele 43 %. En mulig forklaring på Bærums relativt lave tapsandel, kan være at SEFRAK-registreringen i Bærum omfatter en stor andel boliger som ikke har vært revet eller har forfalt fordi de fortsatt er i bruk og har høy økonomisk verdi.

4 Viktige problemstillinger og fokusområder i planarbeidet

Det ligger mye kunnskap om kommunens kulturminner og -miljø i gjeldende KDP. I løpet av den senere tid er det i tillegg utført nye / oppdaterte registreringer med verdisetting av de enkelte kulturminner. Dette danner et viktig grunnlag for å kunne vurdere og prioritere kulturminnenes verneverdi og rolle i den videre utviklingen av Bærumssamfunnet, og vil innarbeides i og legges til grunn for revisjon av planen.

Ved fastsettelse av kommuneplanens samfunnsdel og det oppfølgende arbeidet med arealdelen, er hensynet til klima og miljø, kvalitet i våre omgivelser og bokvalitet vektlagt. Hvilken rolle kommunens kulturminner og -miljø kan bidra til for å bygge opp under målene om klima, miljø og kvalitet vil være et tema i dette revisjonsarbeidet. Dette vil gjenspeiles i planens innretning, struktur og innhold.

Fastlegging av rammebetingelser for utvikling av småhusområdene er et viktig tema i kommunens pågående planarbeid. En stor andel av kommunens småhus inngår som del av kulturminneverdiene. Hvordan kulturminneperspektivet kan bidra til å løfte og forenkle vurderinger og prioriteringer i disse områdene vil også være en oppgave i planarbeidet.

Dagens digitale samfunn stiller også krav til tilgjengeliggjøring av eksisterende data og planer i nytt og digitalt format. Gjennom dette arbeidet er det ønskelig å utvikle en oppdatert innsynsløsning for kart og plan.

Under utdypes de planlagte oppgavene i planarbeidet:

4.1 Forhold til overordnede målsettinger

Kulturminner og -miljø som bidragsyter til identitetsbygging og hvordan disse vil være kvalitetsskapende elementer i utviklingen av bo- og bymiljøer i Bærum, er et viktig grunnlag for videre forvaltning av våre kulturminner og -miljø. Dette vil inkludere verdisetting og prioritering av de aller viktigste kulturmiljøene. Planen vil videre belyse hvilken rolle kulturminner og kulturmiljøer spiller med tanke på klima- og miljøutfordringer og som bidragsyter inn mot sirkulærøkonomien.
Gjennom handlingsplanen vil det konkretiseres hvordan dette hensynet bør følges opp ved videre tiltak, planer og føringer.

4.2 Planens oppbygging

Planens oppbygging og struktur skal revideres til å imøtekomme de målsettinger som kommunen har satt seg, og bygge opp under de problemstillingene man står overfor i dagens forvaltning av kulturminner og miljø. Planen skal dermed bidra til en enklere og tydelig saksbehandling. Nye elementer som må innarbeides som del av planen

- Forhold til overordnede målsettinger
- Prioritering og verdivurdering av kulturmiljø og enkeltminner (SEFRAK)
- Småhusbebyggelse som del av kommunens kulturminneverdier
- Nyregistreringer og verdivurderinger av kulturmiljø

4.3 Registreringer

Det skal gjøres ajourhold av flere kulturmiljø kategorier/data i kommunen.

Bebyggelse 1920-1940 – Kontrollregistrering og verneverdivurdering

Kartlegging – metodikk

Som oppfølging av Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum 2010-2020 ble det i årene 2012 og 2013 gjennomført registreringer av 1900-tallets bebyggelse i Bærum.

Denne ble avgrenset til å gjelde epoken etter SEFRAK og frem til 2.verdenskrig. Bebyggelse fra 1920-1940 ble registrert i samarbeid med Riksantikvaren og har mange likheter med SEFRAK registreringens oppbygging. Kontrollregistrering og verdivurdering av disse objektene er planlagt høsten 2022.

Verdivurdering er utført etter metodikk utarbeidet av Buskerud fylkeskommune. Det angis samlet oppsummert verneverdi som er utarbeidet etter en vekting av delverdier bestående av; Aldersverdi, autentisitet, miljø/strøksverdi, representativitet, sjeldenhet, arkitektonisk verdi og symbolverdi. Samlet verneverdi klassifiseres i gruppene; «svært høy», «høy», «middels» og «lav».

Registreringer

Det utføres en kontrollregistrering av materialet for å dokumentere tap, endringer og gjenstående kvaliteter. Kontrollregistreringer blir utført av eksternt konsulentfirma. Omtrentlig 3000 objekter skal gjennomgås.

Krigsminner – registrering/Kartfesting

Det har vært flere runder med registrering av krigsminner. Dette er et materiale som har hatt en noe uklar status til tross for nærhet i tid.

Registreringer

Første krigsminnerapport kom i 1997/98 med nedleggelsen av Fornebu lufthavn. I 2016 ble vår første registrering utført internt. Da ble krigsminner fra ulike kilder sammenstilt og samlet inn i kulturminnelaget i Bærumskart. I etterkant ble det tydelig at dette ikke var uttømmende. Våren 2022 ble det derfor gjennomført en kartlegging av krigsminner. Denne gang av ekstern konsulent. Resultatet ble til slutt presentert med fotodokumentasjon og beskrivelser før det ble importert inn i kulturminnedatabasen Askeladden med tilskudd fra Riksantikvaren. Krigsminner er ikke gitt en verdivurdering og er ikke automatisk fredete kulturminner.

Verdifulle bygningsmiljøer/Villaområder (1920-1940)

Grunnlaget for registreringen ble lagt i 2012 og 2013 gjennom bygningsregistreringen. Målet her var å identifisere verdifulle og tidstypiske boligmiljøer. Sammenhenger mellom eldre bebyggelse, villaveier og hager stod sentralt i arbeidet. Klare miljøer vil ha status som kulturmiljø, hvorpå de som fremstår som mest verdifulle vil danne grunnlaget for hensynssoner inn mot Kommuneplanen.

Kulturminner etter 1940

Det skal beskrives og indentifiseres kulturminner fra tiden etter 1940 med særlig vekt på enhetlige områder og tematiske registreringer i tillegg til enkelt kulturminner.

Kulturmiljøer

Dagens registrerte kulturmiljø har i stor grad en upresis avgrensning, gjerne kun avmerket med punkt/sirkel. Det er derfor behov for å foreta en gjennomgang av tidligere registrerte kulturmiljøer/bygningsmiljøers avgrensing, samt gjøre en bedre beskrivelse på hva som representerer verneverdien i bygningsmiljøene. Ved å synliggjøre hva som faktisk representerer særpreget og kvalitetene med de ulike bygningsmiljøene, vil kartleggingen få en

kvalitetsheving som igjen vil forenkle saksbehandling. Kulturmiljøene vil få en vurdering av verneverdi som skal peke på om disse kvalitetene er unike eller sjeldne i Bærumssamfunnet.

Det skal kartlegges gravplasser med kulturminneverdi.

Kartlegging – metodikk

Kulturmiljøene skal avgrenses ut ifra eksisterende situasjon og gis en tydeligere grense. Verdivurderingen vil basere seg på verdivurderingen gitt i datasettene for SEFRAK og villabebyggelse 1920-1940 med supplerende og overordnede "miljøkvaliteter" – attributter som vurdering av et helhetsbilde av det gitte kulturmiljøet. Attributtene vil til eksempel være tun-formasjoner, hageanlegg, gateløp, strukturer og/eller forholdet berørte eiendommer seg imellom.

4.4 Digitalisering

Et overordnet mål vil være å sørge for at planen blir godt presentert i et digitalt format. Gjerne som en som "kulturmiljøportal". En slik portal vil samle relevante kulturmiljødata slik at man enkelt kan holde oversikt, samtidig som man kan se dette opp mot relevante plandata. I tillegg vil selve planen for kulturmiljøer og kulturlandskap bli presentert her. Her vil en ha tilgang til de ulike delene av planen, tilhørende veiledningsmateriell og en innsynsløsning mot kart. Det vil gi en bedre helhetlig oversikt over kulturmiljøer, forvaltning av disse og bidra til å forenkle arbeidet ved neste rullering/revisjon.

4.5 Handlingsdelen

En kommunedelplan for kulturmiljø og kulturlandskap er ment som et styringsverktøy hvor handlingsdelen er en vesentlig del. Handlingsplanen skal være en oversikt over planlagte tiltak/oppgaver med prioritering og tidsrammer. Gjennom handlingsplanen vil det konkretiseres hvordan kulturmiljøer, som er en kvalitet i den videre utviklingen av Bærumssamfunnet, er identitetsskapende og kan bidra inn med på spørsmål knyttet opp til klima og miljø.
Oppgavene innenfor kulturmiljøforvaltning organiseres gjerne i fire hovedkategorier: Kartlegging/kvalitetssikring, forvaltning/bevaring, formidling/informasjon og verdiskaping. Handlingsplanen vil ha fokus på følgende tema:

- Kartlegging/kvalitetssikring
    - Hvordan kulturminner og -miljø kan bidra til å bygge opp under overordnede målsettinger knyttet til klima, miljø og kvalitet i videre utvikling av Bærumssamfunnet
    - Nye behov for karlegging og kvalitetssikring av kulturminnedata
        - Selv om arbeidet medfører både oppdatering av eksisterende registreringer og nye registreringer vil dette alltid være et pågående prosjekt. Til tross for alders- og tidsspenn er ikke datagrunnlaget et dødt materiale. Handlingsplanen vil derfor inneholde en oversikt over gjenstående registreringer og kartlegginger/analyser med evt. tidsrammer, ressursbruk og nødvendig finansiering.
        - Nasjonalt krigsregister – lokale historielag skal samarbeide med myndighetene for å registrere tyske krigsminner rundt om i Norge.
- Forvaltning/bevaring
    - Kompetansebehov
        - Kulturmiljø i et klima/miljø perspektiv
        - Enkelt ombruk og gjenbruk
        - Klimatilpassing av kulturmiljø
    - Styrke samhandling med eksterne aktører, eksempelvis bygningsvernsentra, historielag og fortidsminneforening

    - Styrke samhandling med interne aktører (Regulering, Byggesak, Eiendom, Naturmangfold).
    - Lokalisere områder med behov for regulering med hovedfokus på småhusområdene med hensyn på kulturmiljøinteresser og verdier (områdekarakterer, bygg og hageanlegg)
    - Styrke forvaltning av kulturlandskap med skjøtsel og naturmangfold.
- Formidling/informasjon
    - Tilgjengeliggjøring av informasjon om kulturminner, byggeskikk, historie, databaser, skilting av viktige kulturminner, oppfordring til frivillig innsats gjennom historielag og fortidsminneforeninger.
    - Hensyn til naturmangfold og kulturminner må ses i sammenheng; for eksempel kan opprettholdelse av gamle driftsmetoder i landbruket være positivt både av naturmangfold- og kulturvernhensyn.
    - Det skal vurderes hvordan rådgivningstjenesten for private eiere av kulturminner i Bærum kommune styrkes
    - Det skal utredes tilskuddsordninger/støtteordninger for kulturminner.
    - Veiledningsmateriell
        - Hovedmålet er på sikt å få utarbeidet en lett tilgjengelig "kunnskapsbank" for boligeiere og saksbehandlere i kommunen som blir en kilde til kunnskap for tiltak som berører kulturminner. Vi ser for oss at tematikken her tar opp godt kjente konfliktområder mellom ulike tiltak og bevaringsverdig bebyggelse.
- Verdiskaping og kulturarv
    - Bruke kulturarven som grunnlag for bærekraftig verdiskaping og utvikling av lokalsamfunn og næringsliv. Kulturarven har stor betydning for utviklingen av gode, attraktive og levende lokalsamfunn, ikke minst som grunnlag for næringslivet. Eksempelvis «vern gjennom bruk».
    - Vurdere kulturarvens rolle i klima- og miljøsatsingen mot det grønne skiftet og sirkulærøkonomi. Det er viktig å legge til rette for gjenbruk og oppgradering av eksisterende bygninger på en måte som ivaretar kulturhistoriske verdier.
    - Vurdere støtteordning til «vern gjennom bruk» og til skånsomme driftsformer i jord- og skogbruk

5 Oppfølging av planforslaget

Handlingsplanen legger grunnlag for videre prioriteringer av arbeid med forvaltning av kulturminnearven.

6 Økonomiske konsekvenser for kommunen

- Planen vil ikke medføre økonomiske konsekvenser for kommunen, ut over egen saksbehandlingstid og utarbeidelse av plandokumenter.

- Prosjektmidler vil bli søkt om løpende ved behov.

- Kommende reguleringsplanarbeid kan medføre ekstrakostnader der dette gjennomføres.